

BOJEVNIK

Stanke Florjančič:

Plamen iz duš

Naše ljudstvo preživlja hude rase. Vemo, da je človeku usojeno, da si mora v pcu svojega obraza služiti svoj vsakdanji kruh. Vemo tudi, da je ljudstvo vedno trpelo in da je v vseh stoletjih moralo polagati na oltar za življenje svojih družin ali svojih držav velike žrtve v denarju in v krvi. Toda resnica je, da je križa današnjih dni, katero široke vrste delovnega ljudstva morajo sedaj preživljati posebno poostrena in da je najbrže ni bilo enake že stoletja, zlasti, ako se oziramo na kulturo današnjih dni in na socialni napredek do danes. Ne moremo se zadovoljiti s tolažbo, da je težkemu življenju vzrok gospodarska kriza, katero so povzročili pojavi, ki leže izven območja naših moči in naše volje ali da morajo tudi drugi narodi danes hoditi po enaki ali pa še ostrejši trnjevi poti. Takih tolažb ne moremo vzeti na znanje, ker so iste samo izgovor ne pa resno opravičilo.

Darujte za naš tiskovni sklad!

To so tiste vidne sile, ki so znatni del krize ustvarile in ki danes križjo v tej ostrini vzdržujejo.

Zdravila? Mnogo je potov in sredstev, ki so sposobna, da bi na razvoj gospodarskega življenja ugodno in blagodejno vplivale in ki bi pri poslednjih uporabi razgnala oblake muk in trpljenja, ki h tlom pritiskajo glave našega delovnega človeka. Toda eno je osnovno in glavno zdravilo: javna morala, morala v političnem dnevnem življenju, ustvaritev etike v dnevnih dejanjih in nehanjih; potrebna je vpostavitve značaja v človeku in v družbi. In pa: priti mora zopet čas, ko bodo ideali imeli zopet svojo vrednost. Moralno propadanje naroda mora biti iz dneva v dan strašnejše, ako priprosti človek vidi žalostne primere, kako razni, celo uglednejši in intelektualnejši ljudje, kar preko noči spremene svoj obraz in svoje stališče in za držanje napram problemom politike, napram gospodarskim in socialnim dolžnostim dneva. Strašno je, ako na vseh koncih in krajih naše domovine opazujemo sramotno dejstvo, da se v cspredje, v delavnico, v kateri naj se kuje usoda naše gospodarske in socialne bodočnosti, silijo ljudje, ki ne porude ob zavesti, da so oni prav za prav vedno napredaj — ne radi idealov, pač pa radi lastnih osebnih gmotnih koristi in ambicij. Človek, ki je dosegel Kristusovo starost, iz nesebičnih notranjih nagibov nikdar ne more preobračati svojega mnenja, kakor preobrača voda mlinsko kolo. Tako propadajo značaji, ki so v dnevnih viharja ljudstvu tako zelo potrebni. Brez značajev, brez ljudi ravnih in čistih pogledov na dnevne probleme zdrava gospodarska politika ni mogoča. Brez značajev v regulaciji državnega in javnega življenja ni borbene udarnosti, ni odločnosti, kadar je treba braniti dobrine ljudstva. Družba mora iz sebe izbruhati vse nemoralne značaje, ki povsod iščejo le sebe. Kdor nima idealov, ta ni sposoben, da se žrtvuje. Ideali pa so last in neločljivi del duš in src, ne stvar hladnega razuma, ki je vedno sebično usmerjen. Ideali usposobijo

človeka, da sebe podredi koristim splošnosti, da zajame potrebe naroda v svojo notranjost.

Politično življenje je zastrupljeno, ker v njem ni več značajev in — idealistov. Na njih mesto so stopili bolani ljudje, ki za svoje osebne koristi, ako treba Gospoda večkrat, kakor trikrat zataje. V nemorali je grozota današnjih dni! Plamen, ki naj požge suhe in gnile veje na drevesu naroda more švigniti samo iz duš, ki spoštujejo pojem morale in značajnosti.

Za zmago slovenske stare pravde

Pravo razpoloženje slovenskega naroda ob petomajskih volitvah ni prišlo do izraza. Ne samo, da bi v celoti radi veljajočega volilnega zakona sploh ne bilo moglo priti do izraza, ker bi slovenska stranka s posebnimi slovenskimi zahtevami samostojno ne bila mogla nastopiti. Toda tudi delno, v oni obliki, katero so zadnje volitve dopuščale, namreč v obliki izjave za ali proti »jugoslovenskemu centralizmu« to razpoloženje ni prišlo do veljave. To smo opravičeni trditi, ker vemo, da onih stotisoč ali koliko glasov za Jevtiča ni pomenjalo toliko glasov za »jugoslovenski centralizem«. Teh stotisoč glasov govori predvsem o terorju in o naši napaki, da nismo znali proti njemu postaviti vsega naroda.

Mi vemo, da je odpor proti »jugoslovenskemu centralizmu« splošen. Vsak vidi njegove posledice, katere se kažejo v slovenskem javnem življenju, v slovenski prosveti in v zdravstvu in v prvi vrsti v slovenskem gospodarstvu. Odpor proti tem posledicam zavzema obliko narodnega odpora, odpora proti narodni odvisnosti. »Uporniki« so raztreseni po vseh nekdanjih političnih skupinah, in če jih trenutno še loči pripadnost k tem različnim skupinam, jih pa družijo, da vsi hočejo slovenske učne knjige, pravično razdelitev državnih dohodkov, moderne zdravstvene ustanove itd., na kratko: za slovenski denar zadostitev slovenskih potreb.

Komur je na tem ležeče, da ta zahteva zmaga, pa mora resno hoteti in na vse načine omogočati združevanje vseh sil ter se izogibati vsega, kar razdvaja. Vsakdo mora računati z obstoječo razcepljenostjo in z občutljivostjo pesameznih taborov.

Ena posebnost našega položaja je, da igra pripadnost k svetovnonazorskim in strankarskim skupinam veliko večjo vlogo kakor drugod. Pripadnost k tem skupinam je zagrizena, zato ker je premnogokrat samo površna, če ne naravnost samo podedovana, in ker se ta pripadnost uveljavlja v vseh panogah življenja v posebnih strankarsko opredeljenih organizacijah. Nikjer nisi samo slovenski človek, temveč moraš biti ali klerikalec ali liberallec. Taka zagrizenost nas je tako daleč privedla, da vsak tabor pobija vsako stvar, ki jo brani nasprotni tabor. In nasprotno, če je kaka zadeva mogočnikom enega tabora neprijetna, jo ti enostavno označijo za klerikalno ali liberalno ali komunistično, kakor je namreč potreba in na kogar se pač obračajo — in zadeva je pokopana za njihove pristaše in nihče od njih se ne bo upal preiskovati, ali je morda le kaj dobrega na njej.

Obnovite čimprej naravno za svoje glasilo!

Ne s takega, temveč s čisto nasprotnega stališča smo mi delali za Celjski dogovor in k njemu pristopili. Mi smo ravno hoteli izločiti, kolikor se le da, vsako ideološko nasprotovanje, postaviti v ozadje vsa nasprotja, ki nas razdvajajo, odložiti ta nasprotja na druge čase ter združiti vse, ki jim je jasna politična naloga, ki čaka Slovence v

Pojasnilo

Na razna povpraševanja s strani naših prijateljev ali je g. Davorin Onič, trgovec v Ribnici sopodpisal tudi izjavo za „Slovensko fronto“ izjavljamo, da je gori omenjeni gospod pred 6 meseci s svojim lastnim podpisom pristal edinole za program „Slovenske frote“. Te izjave še ni preklical, ravnotako še ni izstopil iz konzorcija „Bojevniki“.

tem trenutku in vloga, katero moramo danes ob strani Hrvatov igrati v tej državi.

Celjski dogovor do sedaj še ni bil izpolnjen — ne po naši krivdi. Toda Celjski dogovor je še vedno aktualen, ker naloga, združevati vse in nastopati proti vsakemu monopoliziranju slovenske narodne misli, še vedno obstoji. Zato je potrebno, da se vsi, ki to nalogo razumejo, združijo in ustanove nov list, kakor je bil s Celjskim dogovorom nameravan. »Bojevniki« naj odstopi svoje mesto novemu listu — Stara pravda so ga že nekateri imenovali —, da bodo z imeni utonili spomini na stare razlike in prejšnja nasprotstva in bo nam vsem samo skupna naloga pred očmi: zmaga slovenske stare pravde.

Dr. Jože Vilfan

Izgredi v Zagrebu

Zagrebska policija sporoča:

Dne 30. marca ob 15. je bil na Mirogovu pogreb Stipe Javora, ki je 27. t. m. umrl v kaznilnici v Sremski Mitrovici, od koder so njegovo truplo prepeljali v Zagreb. Na pogrebu se je zbrala ogromna masa ljudi. Sam pogreb s cerkvenimi obredi in govori je bil izvršen v popolnem redu. Disciplinarnost meščanstva je bila naravnost vzorna. Po končanem pogrebu se je večina udeležencev mirno razšla domov. Skupina kakih 200 ljudi, ki so jo tvorili po večini brezposelni delavci in neodgovorni mladi elementi, se je demonstrirajoč napotila proti Jelačićevemu trgu, kjer je s kamenjem napadla policijske organe. Policija je demonstrante razgnala in je bil v tem delu mesta takoj vzpostavljen red in mir.

Med tem pa so v Gunduličevi ulici in na nekaterih drugih mestih napadli demonstranti policijske organe z revolverskimi strelji in kamenjem. Ob nastopu mraka so demonstranti izropali trgovino z orožjem Kočondo v Gunduličevi ulici, dalje delikatesno trgovino Ilije Bogdanovića, bazar König, lekarno Praunsperger, razbili na kavarni »Corso« velika okna in demolirali del pohištva ter razbili šipe tudi na oknih nekaterih zasebnih hiš. Razen tega so demonstranti razbili izložbe tvrdke Bata.

O priliki teh spopadov je bilo s strelnim orožjem in s kamenjem ranjenih okrog 30 oseb, 11 policajev in 19 demonstrantov. V bolnici je bilo pridržanih 10 oseb. Policija je izvršila več aretacij, zlasti ljudi, pri katerih so našli nevolverje in kameenje.

Ali si že član akcije?

Že pred več tedni se je vršil ustanovni občni zbor Akcije za razširitev ljubljanske bolnišnice. Te dni pa se je tajništvo s posebno vneto vrglo na zbiranje članov. Vse ljubljanske izložbe imajo razstavljene pozive, ki opozarjajo vsakogar na Akcijo in vabijo k vpisu. Cele čete visokošolcev pa na posebne pole pobirajo članske prijave. Ne sme biti nikogar, ki bi odklonil!

Ne gre samo zato, da moramo Slovenci manifestirati svoje zanimanje za najvažnejše vprašanje našega zdravstva. Pri tem gre predvsem zato, da se zbe-

rejo sredstva za propagando in razna pripravljala dela. Nihče ne misli na to, da bi se z zbiranjem pridobila glav-nica, ki je potrebna za novo in moderno bolnišnico. To bi, posebno v današnji časih, niti ne bilo mogoče, niti bi ne bilo prav.

Akcija si je naložila kot prvo nalogo, da vprašanje ljubljanske bolnišnice najprej vsestransko pretrese ter na sistematični in znanstveni način pride do predloga, kako moramo rešiti to vprašanje, ki je v današnjem stanju že prava sramota za nas vse. Potem pa bo Akcija podvzela vse, da zainteresira javnost in oblastva, da bodo po strokovnjakih izdelani predlogi tudi uresničeni. Za ta pripravljala dela in za propagando so potrebna sredstva.

Ne gre torej, da bi tako važno javno nalogo, kakor je ureditev in vzdrževanje osrednjega slovenskega zdravstvenega zavoda, reševali z miloščino, s prispevki posameznikov. Gre za organizirano slovensko iniciativo, gre za dolžnost, katero moremo izpolniti. Zato naj ne bo nikogar, ki ne bi kot podporni član (12 Din na leto!) pristopil k Akciji.

Skrbimo za zdravje otrok

»Politika« od 31. III. t. l. prinaša nekaj podatkov o umrljivosti mestnih otrok v Jugoslaviji. »Komunalni urad belgrajske pisarne Zveze mest« je napravil popis zdravstvenih razmer, v katerih žive mestni otroci. Pomagala je »Unija za varstvo jugoslovanskih otrok«. Sodelovali so tudi razni znanstveniki, med njimi Slovenec dr. Matija Ambrožič. Po tem popisu so posneti podatki, katere prinašamo iz »Politike«.

Od vseh rojenih otrok umre v Ptuj povprečno 7,5 otrok na sto, v Ljubljani 9,6 in v Mariboru 12,4. Od sto umrlih v enem letu pa odpade na otroke do štirinajstega leta 11,7 v Mariboru, 14,3 v Ptuj, 16,2 v Ljubljani. V tem oziru je Slovenija razmeroma še na dobrem, čeprav zaostajamo še daleč za zapadno Evropo. V Macedoniji, v Prizrenu n. pr. umre vsak tretji novorojenec že v prvem letu in čez polovico mrličev so otroci pod štirinajstimi leti: »Jetika, slabokrvnost, splošna degeneracija, bolezni žlez, škrofuloza — kosijo naše mestne otroke.«

»Dognano je, da se 17% novorojenih otrok že prve dni okuži z jetiko, kar je v zvezi z nezdrevimi stanovanji, in preko 21% vseh žrtev jetike po naših mestih so nesrečni otroci in mladina do štirinajstega leta.«

Kje so vzroki tem strašnim številkam? Zakaj vsako leto toliko mrličev? Veliko povedo naslednje številke: »Samo eno sobo za prebivanje ima 82,8% jetičnih belgrajskih družin, 14% ima dve sobi in samo 3,2% ima več sob.« Od umrlih otrok v Belgradu in večjih mestih je: »otrok trgovcev, industrijecev, rentnikov in bančnikov 10%; delavcev vseh kategorij in vrst 62,8%; otrok uradnikov in ljudi vseh svobodnih poklicev 25%; ostalih otrok 2,2%.

Slab položaj širokih in posebno delovnih slojev je glavni vzrok. »V širokih množicah našega mestnega prebivalstva trpe otroci kronično lakoto in so v velikem odstotku hranjeni pod normalo. Ugotovili smo n. pr. po uradnih statističnih podatkih belgrajske občine, da je vsa hrana zavžita leta 1930. v mestu po svoji hranini vrednosti zadostovala za približno 172.000 prebivalcev. Belgrad pa je takrat imel 226.000 ljudi. Torej je, računski govor-

jeno, manjkalo hrane za 54.000 ljudi. Kaj to pomeni? Kronično lakoto širokih množic, predvsem ubožnih družin, obremenjenih s številnimi otroki.»

»Politika« v nadaljnjem prinaša še podatke o prehrani šolskih otrok. Toda dovolj teh strašnih podatkov! Hoteli bi jih kvečjemu dopolniti s podatki s kmetov in revirjev. Kaj bi povedale Haloze ali Trbovlje?

Skrbimo za zdravje otrok! Važna naloga vse javnosti.

Notranja politika

Vlada in pohorska opozicija

Vsa notranje politična pozornost je bila v zadnjih 14 dneh osredotočena na razpravljanje državnega proračuna v senatu. V skupščini je vlada dobila večino za svoj načrt in je bil proračun v celoti sprejet. Pohorska opozicija je ostala v manjšini. Skušala je preprečiti sprejem proračuna z obstrukcijo. Ta obstrukcija je končala z Arnavtovičevim strelom. Tako v skupščini sploh ni prišlo do besednega razračunavanja med vlado in pohorsko opozicijo. Toliko boljše pa smo mogli spoznati stališče enih in drugih ob razpravljanju proračuna v senatu. V senatu vlada ni dobila večine. To so obetali že srditi boji med vlado in opozicijo. Glavni govornik opozicije je bil Jovan Banjanin, ki je eden namestnikov kraljevih namestnikov.

Napadi pohorske opozicije so šli v dve smeri. Predvsem je opozicija očitala vladi, da izdaja državno in narodno edinstvo, da pospešuje »plemenski« šeparatizem itd. Najbolj so pohorski opozicionalci zamerili, da nekateri člani vlade niso odkritosrčni, češ da se v Belgradu ne upajo povedati vsega, kar pripovedujejo doma svojim volilcem. V tem oziru je vlada odgovarjala zelo previdno in je bila očitno njena želja, da v tem oziru ne napravi nič, kar bi otežkočalo sporazum z izvenparlamentarno opozicijo.

Potem pa je opozicija vladi očitala nedemokracijo, n. pr. kar se tiče tiska, zborovanj, volitev itd. V tem oziru pa je imela vlada zelo lahko stališče. Tako približno je govorila opozicija: »Gospodje, mi nismo nič slabši, kakor ste bili vi. Mi uporabljamo samo tiste zakone, katere ste vi napravili.« Seveda bi bila vlada imela še veličino lažje stališče proti Pohorcu, ki so se proslavili z dolгим terorjem, če bi bila mogla pokazati na že izpremenjene zakone.

Sedaj je proračun zopet pred skupščino, kateri ne bo ostalo nič drugega, kakor da sprejme spremembe, katere je senat zahteval, kajti za prepis ni več dosti časa — do prvega aprila mora biti proračun gotov, ali bo pa treba iti na nove volitve. (Med tem, ko je bil list že v tisku, je narodna skupščina proračun tudi že sprejela.)

Združena opozicija

Med tem, ko so se bližali zaključku boji med vlado in pohorsko opozicijo v senatu, pa se je pričelo v Belgradu posvetovanje takomenovanega delovnega odbora Združene opozicije. Vse kaže, da bo to posvetovanje ogromnega pomena za našo notranjo politiko. Znano so vesti, katere so s posebno slastjo spravljali v javnost pohorci, da med Združeno opozicijo ni nobenega pravega soglasja in da nima nobenega skupnega pozitivnega programa, da torej Združena opozicija ni zmožna prevzeti odgovornosti vlade. V zvezi s sedanji posvetovanji delovnega odbora pa niso ovržene samo te govornice, temveč se poroča tudi o razširjenju Združene opozicije na takomenovane stare radikale, t. j. na skupino okoli Ace Stanojevića, ki tvori jedro in glavno moč bivše radikalne stranke.

Še bolj kakor ta vest o številčnem porastu pa bo razveselila vse pripadnike in simpatizerje Združene opozicije sporočilo, da »gre za stvoritev velikega bloka opozicijskih strank na skupnem delovnem programu« oziroma »da se razgovori vodijo o trajnem in pomembnem sodelovanju in ne o prehodni kombinaciji ad hoc«. Večkrat se je namreč poudarjalo, tudi s strani Združene opozicije, da je Združena opozicija sestavljena samo »ad hoc«, t. j. samo za posebno priložnost, n. pr. za volitve. Mi pa smo vedno poudarjali, da Združena opozicija ne predstavlja samo nekakšen volilni sporazum, temveč tudi že pro-

skupne smotre. Mislimo, da se ne motimo, da je večina slovenskega naroda gledala tako na Združeno opozicijo. To je tudi razumljivo. Na petomajске volitve namreč ni šla nobena bivših slovenskih strank. Zato Slovenci nismo gledali toliko na stranke, ki so šle skupaj v Združeni opoziciji, kolikor na smotre, ki so morali biti skupni in so dejansko bili skupni vsem tem strankam. In zato smo po eni strani vedno želeli, da pride čimprej do izdelave skupnega, dejanskega obstoječega programa, in po drugi strani poudarjali, da nam Slovencem ta program zadostuje in da nam niso potrebne nobene nove stranke.

Pozdravljamo torej vesti o sestavi skupnega neposrednega programa. S tem bo Združena opozicija pridobila ogromno na svojem vplivu. S tem bo pa napravljen tudi velik korak k jasnosti v slovenskih opozicijskih vrstah.

Pomoč je potrebna

Trgovačke Novine Beograd, z dne 29. marca št. 66. prinašajo naslednji

Apel kraljevski vladi.

Že dvakrat smo naslovili apel na Kr. vlado in prosili, da se hitro ustavi vse javne dražbe in prodaje. To smo storili »zaradi tega, ker dobivamo vsak dan iz Beograda in iz vse države naše domovine poročila o tem neizbežnem stanju. Navedli smo primere, iz katerih se vidi kako Državna hipotekarna banka potom oglasa v Službenih Novinah objavlja prodaje imovin z 5 do 10 ti-soč Din dolga, nasprotno so premoženja vredna 5 do 10 krat več. Sporočili smo primer trgovca, kateremu so po 50letnem poštenem delu z licitacijo prodali celokupno premoženje za dolg, ki ni niti v sorazmerju z vrednostjo premoženja in onega, kar se je prodalo. Danes nam je prišlo zopet žalostno pismo iz Kumanovega, v katerem se nam javlja prodaja premoženja vrednega 200.000 Din za dolg od 40 ti-soč dinarjev, in tako gredo ti primeri v neskončnost.

Ne vemo, če je kraljevska vlada pristopila k reševanju tega nevzdržnega stanja, ker javnost o tem ni obveščena. Tudi ne vemo, če je izdelan projekt zakona ali uredbe, po kateri bi bile prodaje ustavljene in vsi gospodarstveniki, ki so potrebni zaščiteni.

Vemo samo toliko, da so kmetje zaščiteni, da se njihove dolgove ne sme izterjevati, dočim se vsem ostalim gospodarstvenikom za dolg prodaja na javni dražbi vse najpotrebnejše za življenje.

Če ima kraljevska vlada namero, da to vprašanje reši s posebnim zakonom, kateri bi se imel uveljaviti potom narodnega predstavništva, mislimo, da to ne bo ničesar pomagalo, ker so časi za čakanje minuli. Prilike so preveč resne, stanje je tako težko in čas, kateri ostaja za reševanje teh važnih vprašanj je mnogo prekratek. Mi smo uverjeni, da je edina pomoč v hitrem izkoriščanju pooblastila § 97. finančnega zakona za 1936-37, ki se glasi: Ministrski svet se pooblašča, da lahko uveljavi naredbo z zakonsko močjo v cilju olajšanja ekonomskih prilik, kakor tudi v splošno napredovanje gospodarske delavnosti. Sedaj je oni kritični čas, ko se ima izkoristiti to pooblastilo v cilju preprečenja prodaje imovine gospodarstvenikom.

Na pomoč dolžnikom

Gospodarska kriza, ki tare ves svet, tudi naši mladi državi ni prizanesla. Silen padec cen vsem poljedelskim pridelkom, živini, lesu in nepemčičinam je povzročil, da so dolžniki zašli v silno stisko, iz katere si sami ne morejo pomagati.

Davki so previsoki, ljudje jih ne zmorejo, ker je dohodek tako nizek, da dobička sploh ni. Nad 195 tisoč davčnih rubežni leta 1934. v Sloveniji na 300.000 volilcev dokazuje, v kako težkem stanju se nahaja vse naše gospodarstvo. Ako upoštevamo 100.000 delavcev in uradnikov brez posesti, vidimo, da ga skoro ni več samostojnega gospodarja, ki bi ne bil dolžan. Tudi nad 70.000 sodnih izvršb v zadnjih letih priča o silnem zadolženju vsega našega go-

Tudi v drugih krajih države ni nič boljše. Tako je od 22.000 hišnih posestnikov v Beogradu okoli 20.000 zadolženih, ki jim preti vsak dan dražba. Dnevnik »Novosti« v Zagrebu poroča v svoji 87. številki z dne 27. marca t. l., da je bilo samo v mesecu januarju 1936 vloženih pri zagrebških sodiščih nad 12.900 predlogov za razpis javnih dražb.

Te strašne številke dokazujejo, da je problem dolgov splošen pojav v vsej državi, ki nalaga državni oblasti dolžnost, da preišče vzroke in leži to vsesplošno zlo našega gospodarstva pri korenini. Ako ne moremo prodajati svojih pridelkov v inozemstvo po visokih cenah, moramo skrbeti za to, da na zunaj popustimo ali na ceni blaga ali na vrednosti denarja, torej izbrati manjše zlo. Ne gre pa, da nam odvisni pridelki gnijejo doma, ko bi vsaj lahko nekaj zanje izkupili. Svojih upnikov vendar ne moremo plačevati z zlatom, ki ga nimamo, temveč samo s svojim izvozom. Tudi Nemčija je prenehala s plačevanjem svojim obveznostmi, ko ji je prenehal izvoz, ker nima zlata kje jemati, njenih izdelkov pa upniki niso hoteli vzeti na račun dolga.

Še večje zlo pa trpimo v svoji lastni državi. Leta 1931., ko so vlagatelji navalili na denarne zavode — ne samo pri nas, nego po vsem svetu, samo drugod so kaj hitro rešili problem dolgov in denarja v notranjosti države ter žrtvovali milijarde javnih sredstev za likvidnost denarnih zavodov, za likvidnost dolžnikov in za obdržanje cen na notranjem trgu države, da se ves kreditni sistem ni zrušil, kakor pri nas — smo imeli v državi nad 14 milijard hranilnih vlog in samo okoli 5 milijard denarja v obtoku. Naravno, da s 5 milijardami nismo mogli izplačati 14 milijard hranilnih vlog, ker nam je zmanjkalo denarja. Problem denarja je naš notranji problem od onega dne dalje, ko zunanja trgovina ni več prosta, kajti pretrgana je vez med notranjim in zunanjim trgovom. V naši moči je le notranji naš trg. Naš notranji trg pa silno trpi na pomanjkanju plačilnih sredstev. V naši moči je, da ugotovimo, koliko plačilnih sredstev potrebuje naše gospodarstvo za svoj normalni razvoj ter da ne gospodarimo z nezadostnimi sredstvi in s tem oviramo ne le ve snaredek, temveč celo uničujemo to, kar smo si že priborili. Nelikvidnost naših denarnih zavodov je naša velika sramota, ki kaže, da v gospodarskih vprašanjih še nimamo potrebnih izkušenj, da bi preprečili škodo. Zato moramo predvsem urediti naš denarni trg, nakar se bodo cene popravile na ono višino, ki odgovarja našim notranjim razmeram.

V tem pogledu je izdelal poslanski klub vladne večine lep načrt za razdolžitve vseh stanov ljudstva in za normalizacijo denarnega trga. Ta načrt predlaga, da država razdoli dolžnike z novim državnim denarjem, ki ga vplača pri denarnih zavodih ter s tem odkupi dolgove dolžnikov, nakar lahko denarni zavodi tudi takoj izplačajo vse zamrznjene vloge. Dolžniki bi pa odplačevali državi svoje dolgove na dolgo vrsto let z 1 do 2% obrestmi, kar skupaj pri davkih.

Potreba po povečanju denarnega obtoka je očitna. Kajti prejšnja leta nismo imeli samo 5 do 6 milijard denarnega obtoka, kakor izkazuje Narodna banka, nego je bilo 6 ali 8 ali 10 krat toliko še drugih plačilnih sredstev v obtoku i. s. takozvani denarni surogati. Teh pa danes ni nikjer, zaradi česar je nujna potreba, da pride toliko novega denarja v promet, da začne spet krožiti kot pomožno plačilno sredstvo denarni surogati, kar je izvedljivo na popolnoma neškodljiv način. Saj samo vračamo gospodarstvu ono množino plačilnih sredstev, ki jih nujno potrebuje za svoj normalni razvoj. Pri tem je denar kot tak itak samo neke vrste posojilo narodnemu gospodarstvu in nov državni denar predstavlja enako le notranje posojilo za odkup dolgov pri zastavi vseh nenemnih dolžnikov v državi ta-

Sedanja vlada naj si prizadeva vrniti narodu, kar je od nekdanje govega. Zato priporočam naslednje:

V vsaki občini naj se osnuje odbor dolžnikov, tako da bodo v njem zastopane vse vasi. Ta naj napravi prošnjo na kr. vlado, na naše gg. ministre in na g. bana, v kateri naj prosijo, da se takoj ustavi vse eksekucije, da se dovoli plačilo za ostalih davkov v daljših znosnih obdobjih, da se izvede končno razdolžitev naroda, kakor je to že predlagal poslanski klub vladne večine, kakor končno, da se razveljavi prepoved ustanovitve društva dolžnikov.

Dolžnik.

Kovnica d. d.

Jugoslavija je dežela redkih prirodnih lepote. Jugoslavija pa je tudi dežela, v ostalem svetu, redkih korupcijskih zadev. Saj afere, kakor sta Našička, Batignolles, se ne pripete povsod, vsak dan. V zadnjih tednih smo bogatejši na tem polju za novo cvetlico, nazvano Kovnica d. d. Že po tem, da je najbrže ena redkih, ki so se dogodile na tem božjem svetu, je vsekakor zelo zanimiva. Ko je država pred leti sklenila, da bo izdala srebrnike po 10, 20 in 50 dinarjev, je nastala v Beogradu tovarna, ki je imela namen del teh srebrnikov kovati. Družbo so ustanovili seveda ugledni beograjski gospodje, med katerimi se nahaja tudi znani beograjski univerzitetni profesor. Duša tega podjetja pa je bil v naši državi že precej poznani špekulant, bankir Bošković. Možno ima v Beogradu tudi zastavljalnico (Založna banka). Pred leti je bil v zvezi že z raznimi finančnimi aferami itd. Kakor že omenjeno, je država dala kovati del srebrnikov v Londonu, del pa je kovala,

— Kovnica d. d. No, pa to ne bi bilo še nič hudega, z narodno gospodarskega stališča še celo hvalevredno, saj so zaslužki pri kovanju srebrnikov ostali doma. Najhujše je prišlo po končanem kovanju. Ko je Bošković nakoval od države naročene srebrnike, je najbrže po zaslugi vestne kontrole, prišel v posest nekaterih važnih delov za kovanje srebrnikov. Kar more država, more Bošković, si je mislil dični bankir in kovač, pa je pričel kovati, seveda petdeset dinarske srebrnike (drobiža se mu res ne bi izplačalo!) še za sebe. Srebrniki se seveda v ničemer ne razlikujejo od pravih, ker je uporabljal isto zlitino in iste modele kakor takrat, ko je koval za državo. Posel mu je šel zelo hitro izpod rok, saj je na stroju nakoval lahko 45 kovanec na minuto. In tako je delal v družbi nekaj svojih zvestih uslužbencev vse nedelje srebrnike. Kdo ve, koliko so jih nakovali, menda sami ne, gredo pa vsote v težke milijone. Možno je na lahek način ogromno povečal svoje že itak ne malo premoženje. Saj je pri kovancu za 50 dinarjev po odbitku vseh stroškov še vedno »zaslužil« 37.50 dinarjev. Država je sicer zaplenila njegovo znano premoženje, ki pa znaša le 2 milijona in 200 tisoč dinarjev, ostalo škodo pa bo poravnal, ne vse se kdo. Upravni svet te podjetne kovnice, ki je na svoji zadnji seji sklenil likvidirati, si umiva roke.

Že tretja stavka v rudniku Stanovsko

Rudarji rudnika Stanovsko so že v tretjič proglasili stavko. Vzrok: rudnik jim že tri mesece ni izplačal težko prisluženih mezd. Odločeni so vztrajati do konca in nočejo gladovati pri težko prisluženem a neizplačanem denarju. Javnosti in drugim slovenskim rudarjem in delavcem so poslali poziv, da naj jih v borbi gmotno in moralno podpirajo. Obljubljajo, da bodo po uspešno zaključeni borbi in takrat, ko bodo drugi njihovi slovenski tovariši v stiski, pokazali svojo hvaležnost v vsestranski podpori. Prispevke za rudarje v Stanovskem je treba poslati na naslov: Zveza rudarjev Jugoslavije v Zagorju ob Savi.

V tiskovni sklad so prispevali: F. F., Semič, 5 Din; 13 naročnikov iz Trbovelj 25 Din; N. N., Ljubljana 30 Din; C. J., Ljubljana 10 Din, S. F., Trbovlje, 5 Din; več naročnikov iz Maribora 13 Din; več naročnikov iz Doba 16 Din; M. L., Dob 6 Din; R. A., Zdole pri Vidmu 5 Din; K. M., Za Boharje, Zdole 5 Din.

Zunanja politika

Zasedbo Porenja je treba kaznovati!

Nemčija je poteptala mednarodno pogodbo in poslala svoje vojaške čete v Porenje.

Nemčija je prostovoljno sklenila lo-karnsko pogodbo (16. oktobra 1925). S to pogodbo je sama pristala na razoro-žitev Porenja, ki ga je predpisovala versajska pogodba. Pogodbo je skleni-la s Francijo, Belgijo, Veliko Britanijo, Italijo, Poljsko in Češko.

Medna-rodna pogodba, ki je bila velika opora svetovnemu miru, mu je zrak. Kam bi privedla ta kršitev mednarodnih po-godb, ako bi tudi druge države sledile Hitlerju? Treba je čuvati nedotakljivost mednarodnih pogodb in s tem nedotak-ljivost svetovnega miru in Nemčijo za kršitev mednarodne pogodbe kaznovati!

Kakšno stališče je do tega koraka zavzelo Društvo narodov, ki bi moralo danes z vsemi silami delati za mir? Sklicalo je v London svet Društva nar-odov. Francija, ki je z zasedbo Pore-nja najbolj ogrožena, je poslala v Lon-don svoje zastopnike v upanju, da bo Društvo narodov seglo po strogih ukre-pih. Sankcije, ki jih je bila deležna Ita-lija se ji te upe opravičevale. Toda francoski državniški so naleteli na glu-ha ušesa. Zahtevali so gospodarske, fi-nančne in vojaške sankcije proti Nem-čiji. V teh njihovih zahtevah jih je pod-piral samo Litvinov, zastopnik SSSR. Angleži in celo Belgijci pa so priprav-ljeni na pogajanja z Nemčijo in niti ne zahtevajo, da bi Nemčija zopet izpraz-nila Porenja. Ameriški list »Nation« pa upravičeno piše: »Če Hitler, ki je po-gazil prostovoljno podpisano pogodbo ne bo kaznovan, če bo zopetna oboro-žitev odobrena, bo na ta način tisti, ki gazi mednarodne pogodbe, samo nagra-jen!«

29. marca je priredila volitve, s katerimi naj bi ljud-stvo pritrdilo njeni zunanji politiki. Ka-ko izgledajo te volitve nam pove »Bas-ler Nationalzeitung«: V volilnem loka-lu dobiš edini dopuščeni volilni listek narodno socialistične stranke. Kaj sto-riš z listkom, ako hočeš protestirati pro-ti Hitlerju in njegovemu režimu? Pred-stojniku volišča oddaš prazno kuverto. Ta bo takoj začutil, da kuverta nima vsebine in bo volilca proglasil za dr-žavnega sovražnika. Volilni listek tudi lahko raztrgaš... Okoli stoječi pa bodo takoj zaslišali trganje papirja... Veči-noma bo nasprotnik režima skušal dati duška svojemu razpoloženju s tem, da bo listek prečrtal. Tudi to je zanj ne-varno. Na več metrov je čutil, ako po-tegneš par krepkih črt s svinčnikom. Ne glede na to, pa v večini lokalov svinčnika sploh ne bo.

Gospodarski položaj Nemčije je skrajno slab. Kako hitro bi jo sankcije pripravile do tega, da bi izpraznila dne 7. marca zasedeno Porenje!

Španska vlada vrača demokracijo
Ljudska fronta je v Španiji zopet iz-bojevala demokracijo. Ljudstvo je od-prlo vsem političnim obsojencem vrata, še predno je bil izdan ukrep o amne-stiji. Vlada je podpisala ukaz, po kate-rem so morala vsa državna in privatna podjetja zopet vzeti v službo delavce, odpuščene oktobra 1934, in jim kot od-škodnino izplačati polno mezo od dneva odpusta do dneva nastativne. Vlada je zaprla vse fašistične voditelje, po-čenši s Primo de Riverom mlajšim, raz-pustila vse fašistične organizacije. Pro-ti fašističnim atentatom ljudstvo orga-nizira lastne obrambne čete. Vlada bo kmalu zadostila še eni zahtevi ljudske fronte, kaznovala bo tiste, ki so krivi, da je bil oktoberski upor tako krvavo zadušen. Glavni krivec general Lopez Ochoa je že v zaporu.

Ostanki nekdanjega optimizma izginjajo

Ko prebiramo številna poročila gospodarskih organizacij širom drža-ve, moramo ugotoviti, da zvenijo vsa poročila v globoki depresiji in da iz-ginjajo iz vrst gospodarskih stanov zadnji ostanki optimizma.

Položaj je postal za večino gospo-darskih panog naravnost obupen. Go-spodarski krogi izgubljajo vsako na-do na izboljšanje in vero, da bi se tudi pri nas začela izvajati pravilna in preudarna gospodarska politika. Strankarska politika še vedno obvla-da naše javno življenje in zato je pogled v bodočnost tako obupno te-man.

Ko se na vseh koncih in krajih poudarja splošno ekonomsko krizo, pa vidimo, da tako država, banovina in občine zvišujejo svoje proračune, istočasno pa znižujejo prejemke na-meščencem. Kje je tu skladnost? Fi-nančni minister izdaja stroge ukrepe nekaj mesecev pred sestavo pro-računov in daje navodila ter opozar-ja podrejene urade, da se proračuni v povišani obliki nikakor ne bodo potrjevali, ko pa se proračuni pred-lagajo gredo skoro brez najmanjšega pomisleka v potrdilo.

Zvišanje davka na poslovni pro-met, od katerega predvideva država 170 milijonov novih dohodkov, bo zo-pet najbolj prizadelo Slovenijo, ki je itak znana kot točna plačnica. Dr-žavne dotacije na trošarinah posamez-nim banovinam bodo sicer prinesle nekaj milijonov, vendar moramo na žalost ugotoviti, da bodo mesto redne dotacije, ki bi jo morala država pri-spevati naši banovini, plačali to dota-cijo zopet slovenski davkoplačevalci iz lastnega žepa. Tako odmerjati do-tacije, ni po našem mnenju speso-bnost, pa tudi ne gospodarska učenost.

Ravno tako je z dotacijo banovi-nam iz davka na poslovni promet, ki se pobira pri carinarnicah in po knji-gah opravljenega prometa. Deli se v dve kategoriji: prva bo dobila 80% od predvidenega 500 milijon-skega skupnega davka na poslovni promet, to so pasivne banovine, ki nikoli ne doprinašajo to dajatev v ta-ki obliki, kakor naša in savska, ostalih 20% pa bodo razdelili na one banovine, ki faktično največ plačuje-jo. To se pravi, da bodo dobile ba-novine, ki največ prispevajo, naj-manj, dočim vse ostale pasivne, glav-ni delež. Tako bo odpadlo na našo banovino od približno ene petine skupnega davka približno 2 do 3 mi-lijone ali 3%.

Drugo vprašanje, ki nam da mi-sliti, je delež Slovenije pri dodelitvi kreditov za javna dela. Tudi tu vidi-mo na celi črti zapostavljanje naše ožje domovine. Od 1 milijarde 938 milijonov, ki jih je izdala država za nove železnice, je dobila Slovenija 90 milijonov ali 4.64%. Od 2 milijard 450 milijonov, ki jih je dala za ce-ste in mostove, smo dobili 69 milio-nov ali 2.4%, od 1 milijarde 157 mi-lionov, ki so bili namenjeni za jav-na dela v letu 1935, je bilo določe-nih 69 milijonov itd. itd.

Če pa upoštevamo zadnja leta davčno politiko, ki se je vključ ob-gospodarski depresiji navila za 100% in dajatve, ki jih je Slovenija in nje-ni davkoplačevalci položili v držav-no skupnost, moramo ugotoviti, da smo dobili z ogromnimi dajatvami v obliki direktnih in indirektnih dav-kov za javna dela komaj 230 milio-nov Din.

Tako izgleda dejanski položaj, ki je za današnje razmere naravnost obupen. Nad 200 milijonov Din je zaostanka na taksah. Tu vidimo zo-pet eklatanten primer, kako se iz-terjujejo takse. Že vidimo poostreno postopanje pri taksnih predpisih, kjer bo zopet Slovenija tista, ki bo morala večji del tega zaostanka pla-čati, ker je finančni minister itak iz-brisal razne takse kazni in prestop-ke raznim privilegiranim zadrugam in ustanovam.

V polnem obsegu se pridružuje-mo zahtevam gospodarskih krogov, ki energično zahtevajo, da bi se že enkrat začela izvajati tolikokrat ob-ljubljena in napovedana decentrali-zacija, ne pa kakor sedaj vidimo, se že zopet uvaja centralizacija pri ba-novinskih trošarinah. Našemu ljud-stvu naj se da popolna samoupravna pravica, predvsem pa pri banovin-skih financah.

Mladinska mirovna konferenca

Bruxelles, marca 1936.

V slavnostni dvorani palače Akade-mije v Bruxellesu se je vršila 29. fe-bruarja in 1. marca Mednarodna mla-dinska mirovna konferenca. 316 dele-gatov iz 25 držav je zastopalo mišlje-

nje 12 milijonov mladine organizirane v več kot 300 organizacijah in zvezah. Prvo zasedanje je otvoril s pozdravnim govorom senator Henri Rolin (Belgija), predsednik svetovne unije društev za Društvo narodov. G. senator Rolin je poudaril v svojem govoru: »V svojem delu bode te napravili sklepe, ki bodo izredno mnogo doprinesli obrambi za mir.«

Konferenca, ki je bila sklicana na pobudo nekaterih zelo uglednih sve-tovnih osebnosti, kakor so lord Cecil, Selma Lagerlöf, Romain Rolland (oba nosilca Noblove nagrade) in Jacques Delahoeche, je imela nalogo, da zavza-me stališče do važnih sporov v Afriki in na Daljnem vzhodu in da najde učinkovita sredstva, ki naj v bodočno-sti zagotovijo mir, mir, ki je toliko po-treben mladini in vsemu človeštvu.

Konferenca je izbrala stalni urad, ki sestoji iz 24 članov, predstavnikov največjih mednarodnih organizacij in predstavnikov narodnih delegacij. Te-mu uradu je bila naložena naloga, da izdela določen program za delo za mir in za složno delovanje vseh zastopanih organizacij. Poudariti je treba značil-no dejstvo, da mladina tako živo želi mir in čuti potrebo po miru, da so vključ različnosti sestava konference in urada bili storjeni vsi zaključki eno-glasno in sprejeti od vseh delegatov z velikim navdušenjem.

Najznačilnejši izmed vseh sklepov in resolucij so oni, ki najodločneje ob-sojajo in odklanjajo vojno kot sredstvo za reševanje mednarodnih sporov in sklepi, ki zahtevajo poostreitev, točno izvajanje in kontrolo sankcij proti za-četnikom vojne. Mladina je sprejela sankcije kot svojo lastno zadevo in skrb, obljubljač istočasno vso pomoč in podporo mednarodnim mirovnim orga-nizacijam, delu Društva narodov, ki gre v korist miru in politiki miroljub-nih držav.

Debate se je udeleževala poleg šte-vilnih govornikov najrazličnejših poli-tičnih in verskih skupin tudi delegaci-ja Jugoslavije, ki je štela 5 članov. Najbolj so odjeknili govori in referati kineskih in italijanskih delegatov, da-lje predstavnika katoliških organizacij in opozicionalnega dela »Hitler-Jugend« in končno sijajni govor prof. Ruys-sena (tajnika svetovne unije za Društvo nar-odov), ki je skupno s sivolasiim sena-torjem La Fontaineom, nosilcem Nobe-love nagrade za mir, zavzemal stalno mesto v predsedstvu konference.

Konferenca je napravila globok vtis na vse prisotne delegate in na svetov-no javnost, ker je dokazala, da je mla-dina najrazličnejših ali celo nasprotnih naziranj prežeta in razgibana od iste ljubezni do dela za mir.

Slovenska Krajina

Borba za osamosvojitev prekmurskih kmetov in delavcev. — Ustanovni ob-čni zbor zadruge »Gospodarska Sloga« v Soboti.

Na cvetno nedeljo, t. j. 5. aprila ob 11. uri se vrši v prostorih hotela Do-bray v Murski Soboti ustanovni občni zbor »Gospodarske Sloga«, gospodar-ske in podporne zadruge prekmurskih kmetov. Zanimanje, ki so ga naši kmet-je pokazali že dozdaj za »Gospodarsko Slogo« kaže, da se je tudi prekmurski kmet prebudil in se hoče rešiti iz res obupnega položaja, v katerega ga je spravilo v prvi vrsti znano gospodarje-nje čaršije. Borba kmetov je tudi pri nas naperjena proti izredno nizkim cenam živine, ki so radi onemogoče-nja vsake konkurence med kupci pri nas še mnogo nižje kot drugje. Kmeč-ka borba pa ne sme ostati samo pri borbi za višje cene živine. Danes mo-ra slovenski kmet voditi složno borbo proti neštetim krivicam, ki se mu go-de, ako hoče ohraniti svoje gospodar-stvo pred popolnim propadom. Poleg kmečkih posestnikov, ki živijo samo od svojega grunta in ki jih je pri nas vedno manj, ima Slovenska Krajina na tisoče mož in žena, ki so prisiljeni si iskati kruha z delom svojih rok izven svojega doma. To so vsi sezonski de-lavci, ki romajo že leta in leta v Fran-cijo, Slavonijo in drugam, da plačajo za silo dolgo, davek in da imajo vsaj za sol in najpotrebnejše. Sem spadajo tudi naši poljski delavci po naših prekmurskih veleposestvih itd. Kakor je akcija »Gospodarske Sloga« na Hrva-škem združila borbo za višje cene kmečkim pridelkom in višje plače polj-skim delavcem in viničarjem, se mora-jo tudi vsi prekmurski kmetje in de-lavci združiti v svoji »Slogi« v skupno borbo, ker so tudi interesi skupni. Združiti se morajo v njej vsi kmetje in delavci brez razlike vere in politične pripadnosti.

Da bo zadruga dosegla v polni me-ri svoj namen in da ne bo samo novo sredstvo za uveljavljanje osebnih inte-resov kateregakoli gospoda ali pa kake politične skupine, morajo izbrati naši kmetje in delavci iz svojih vrst svobod-no njeno vodstvo in zaupnike po obči-nah. Zadruga tudi ne sme postati pri-dobitna ustanova po vzorcu nekaterih drugih slovenskih zadrug, s katerimi imajo slovenski kmetje slabe izkušnje. Pozivamo vse prekmurske kmete, da se ustanovnega občnega zbora udeleže in združno nastopijo za svoje interese.

Občinske volitve v sedmih slovenskih občinah

V nedeljo 29. marca so se vršile v sedmih slovenskih občinah občinske volitve. V treh občinah so bile vložene samo liste JRZ in so dobile zaradi te-ga seveda vse mandate. V štirih obči-nah so bile vložene tudi opozicijske li-ste. Od teh štirih občin je zmagala opozicija v dveh občinah: v Studencih pri Mariboru (opozicija 890 glasov, 23 odbornikov in JRZ 149 glasov, 1 od-bornika) in v Vitanju pri Konjicah (opozicija 382 glasov, 22 odbornikov in JRZ 115 glasov, 2 odbornika). V onih štirih občinah, kjer so bile vložene tu-di opozicijske liste je bilo vseh volil-nih upravičencev 4531, glasovalo je od teh 2909 ali 64 odst. Od tega je dobila JRZ skupno 1249 glasov ali 28%, li-ste Združene opozicije pa 1660 glasov ali 37% celotnega števila volilnih upra-vičencev. Od oddanih glasov so dobile liste JRZ 43%, opozicijske pa 57%.

VLADA

je, kakor poroča »Slovenec« z dne 29. III. t. l., sklenila, da se:

Nabava pohištva za novo poslopje skupščine v Belgradu v znesku 2 mili-jona 607.721 Din odstopi a ponudnikom;

zgradnja ceste Prijepolje-Bjelopolje od 0 km do 6.800 km da najboljšemu ponudniku Miloniji Micoviću iz Berana za 2,209.001.66 Din. Plačalo se bo iz kredita 1 milijarde za javna dela.

Popravlilo državnega parka Topčider in strehe na gozdarsko-lovskem muze-ju izvajajo v režiji za znesek 185.853.95 Din.

Izgradnja morskoga obrežja vojvode Stepe v Splitu je oddana najboljšemu ponudniku bratom Žagar iz Splita za 2,365.635.82 Din. Plačalo se bo iz kaldrminskega fonda splitske ob-čine. Gradnja skladišča za hrano in obleko v kaznilnici v Nišu se vrši v re-žiji za Din 267.619.05.

Ljudska igra

Jože Kranjc, Detektiv Megla

Jože Kranjc, čigar drama »Direktor Čampa« je vzbudila mnogo zanimanja, je napisal novo igro z naslovom »De-tektiv Megla«. Kakor je v »Direktorju Čampi« pokazal napake sedanjega šol-stva, je v veseli igri »Detektiv Megla« obdelal politiko v malem, občinsko po-litiko. Igra se vrši v neki slovenski občini, glavne osebe so župan in ob-činski odborniki. Ti gospodje imajo precej masla na glavi: župan je osem-najstega leta »sunil« vojaško blagajno, poneverjal občinski denar itd., odbor-niki, sami gruntarji, industrijalci, po-sestniki žag in opekarne so si pustili plačati seje, da so hodili nanje, so pod-kupljivi, spletkarijo drug proti druge-mu, kakor je pač pri nas navada. Ta občinski odbor dobi obvestilo, da pr-de v vas sumljiv človek. »protidržaven element«, ki ga morajo vloviti. Ker si odborniki ne vedo pomagati, pokličejo nekega detektiva iz Ljubljane. Ta res pride in privede še svojo ženo s seboj, toda odborniki mislijo, da je on priča-kovani »zločinec«. Pravega »zločince«, ki pa ni protidržaven, temveč borec za pravico, ki ceni državo in je samo proti vladi, pa smatrajo za detektiva. Nič čudnega ni, če modri občinski mož-je pravega detektiva zapro kot zločin-ca. Ko uvidijo svojo napako, — oči jim odpre »zločinec« sam, pa je padla vla-da in nastopila nova, ki je izdala tudi amnestijo za politične kaznjence. Od-borniki z županom vred so vsi prestrašeni, toda kmalu se znajdejo in skuša-jo spet enkrat menjati prepričanje, pa — odletijo.

Ob tej šaljivi zgodbi, ki tu še od-daleč ni izérpno podana, pokaže Jože Kranjc mnogo več, kakor bi človek sprva slutil. Gospodarstvo naših občin v času prešnjih vlad je tu v jasni luči pokazano. Vse te goljufije, od katerih imajo škodo mali kmetje, bajtarji, de-lavci, občinski reveži, odkrijejo občin-ski odborniki sami v želji, da drugemu škodijo. Igra, ki je zdrava kritika ne-zdravih razmer, kaže vso gnilobo in se-

bičnost občinske politike, ki se skriva za lepimi besedami o »delu za domovino«, obenem pa je slavospev delu, pravici, poštenosti. To dokazuje tudi pisateljevo pismo, ki ga na koncu igre prečita režiser: »Res je smešno vse skupaj, a vse je tudi tako žalostno, da bi si najrajši zakril oči. Vendar sem bolj vesel, ko vas vidim smejoče. Zato oprostite, da sem se odločil za veselo igro, ko sem govoril resnico. Kajti glavno mi je le to, da se razumemo.« Res je pokazal Jože Kranjc resnico, žalostno resnico, obenem pa vzbudi v vsakem človeku voljo po odstranitvi teh napak, voljo do poštenega dela, prav po načelu starih laških komedijantov, ki je bilo: »Ozdravljaj s smehom!«

Zaradi svoje šaljivosti, katere je igra polna od začetka do konca, zaradi svoje resničnosti, saj je slika naših razmer in zaradi svoje umetniške vrednosti se bo vsem priljubila. Po svoji vsebini in po obdelavi predmeta je primerna vsem slovenskim podeželskim, delavskim in mestnim odrom. Želeti je, da bi čim več odrov v Sloveniji seglo po nji. Ve liki uspeh prve uprizoritve, ki je bila dne 9. februarja t. l. v Borovnici je pokazal, da si naše ljudstvo želi vprav takih iger.

(Igra »Detektiv Megla«, ki zahteva 10 moških in 2 ženski osebi, je izšla v Založbi Drama v Ljubljani, 1936.)

Naša trgovina in obrt. V zadnjem četrtletju lanskega leta se je prijavilo na novo trgovinskih obratov 169, odjavilo pa 475, tako da je padlo število samostojnih trgovcev za 306. V istem razdobju so se prijavili 203 obrtniški obrati, odjavili pa 503, torej je natanko 300 samostojnih obrtnikov samo v treh mesecih manj, ali z drugimi besedami, spet se je 300 kvalificiranih ljudi moral uvrstiti in vojsko brezposelnih.

(Slovenija, 13. III. 1936.)

Dopisi

GUŠTANJ.

Dragi urednik! Zvedel sem, da je »Ljudska Pravica« ustavljena. Kot navdušen pristaš in čitatelj »Ljudske pravice« in naročnik »Bojevnika« želim, da boj za ljudsko pravico neopeša. Če je kaj svobode in demokracije na svetu, potem naj glasila ljudstev izražajo njihovo mnenje. Če to mnenje ne bo v skladu z ljudstvom, bo ljudstvo samo znalo presoditi in taka glasila in njihove predstavnike obsodilo. Točno po pregovoru: Ljudska sodba — božja sodba.

Da pa se ne bi slovenski narod boril za svoje pravice razpršen po sili razmer, je dolžnost vseh, ki hočejo narodu dobro, da skušajo te razpršene sile združiti.

Zato predlagam, da izvedeta celjski dogovor »Bojevniki« in bivša »Ljudska Pravica«. Izhaja naj skupno glasilo z imenom »Bojevniki za ljudsko pravico« ali pa »Stara pravda«. Glede natančnejše izvedbe naj se začno čimprej dogovoriti. Curk Josip.

ŠTORE.

Naj se tudi jaz oglasim iz našega neprijaznega kota. Kakor je znano, se nahaja v Štoreh pri Celju Prva jugoslovanska šamotna tovarna, last neke gospe iz Celja, a pod vodstvom baje bivšega ruskega kneza. Delavstvo živi v zelo slabih razmerah. Enkrat ga priganja neki paznik, tudi baje bivši ruski polkovnik, seveda po nalogu prej omenjenega ruskega knjaza, drugič grozi delavstvu »pomanjkanje naročil« in kar je s tem v zvezi. Delavstvo si je priborilo pred nekaj leti kolektivno pogodbo, katero pa je tovarna v februarju odpovedala in pognala delavstvo na ta način v stavko. Z enotnim nastopom in složnostjo pa si je delavstvo priborilo še boljše kolektivno pogodbo, kakor jo je imelo poprej. Toda sedaj se podjetje izgovarja s krizo in mora delavstvo praznovati vsak četrty teden, grozi pa se nam, da bomo praznovali vsak tretji teden, čeprav vemo, da je dovolj naročil. Delavstvo je seveda zaradi takega postopanja zelo razburjeno, zlasti ko mora napraviti sedaj v treh tednih toliko, kakor prej v štirih tednih.

In še nekaj se je pred nedolгим časom pri nas zgodilo. Tovarna je imela na kolodvoru vagon premoga, ki so ga nakladali trije delavci iz šamotne tovarne na vozove. Medtem časom so prišli otroci revnih staršev in so pobirali drobce premoga, ki so padali pri nakladanju na tla. Mimo sta se pripeljala

v avtomobilu lastnica tovarne in ravnatelj, videla sta pobirati premog. Drugi dan so bili vsi trije odpuščeni.

Zaradi krize trpi tudi kmet, ki ima v odpuščenih, brezposelnih delavcih zelo slabe konzumente. Kmet spoznava vzroke svojega teškega položaja, spoznava, da je rešitev v kmetско-delavski slogi, v zvestobi za zvestobo. Bojevniki.

Iz trboveljskih revirjev

Na drugem mestu priobčujemo splošne podatke o neznosnih razmerah, ki vladajo v rudnikih Trboveljske premogokopne družbe. Na tem mestu priobčujemo dopis trboveljskega rudarja, ki nam te razmere pokaže še v jasnejši luči:

Izmed vsega slovenskega delavstva občutimo najbolj slovenski rudarji vso težo krize na lastni koži. Delamo komaj tri dni v tednu ali 13 dni v mesecu. Rudar zasluži največ 27.50 do 37 Din na šiht; ženska največ 22.75 Din. To je pri nas najvišja mezda. Pri akordnem delu pa se dostikrat niti toliko ne zasluži. Povsem tem je jasno, da je položaj delavstva nevzdržen tako glede dela kakor glede prehrane, obleke in stanovanja. Pri delu priganjajo rudarje, zahtevajo od njih nemogočo storitev, ki bi je ne zmogli tudi če bi bili najboljše hranjeni, zmorejajo jo pa še manj, ker so skoro docela izčrpani in onemogli. Rudar je v stalni življenjski nevarnosti, dela v slabem zraku, v vodi in v vročini 30°, dostikrat dela na prepihu in v znoju, ki kar teče z njegovega telesa. Tako spravlja rudar iz globokih rogov na dan črn diamant, ki prinaša podjetnikom milijonske dobičke, ki so iztisnjeni iz slovenskega rudarja z nizkimi mezdami in pretiranim delom in ki gredo preko meje.

Za rudarje prihajajo z vsakim letom slabši časi. Mezde padajo, stanovanja se ne grade. Še ta, ki so že tu, se ne popravljajo. Podjetje je pripravljeno dati samo materijal, a delo naj izvršijo delavci sami na svoj račun. Nič boljše ni s kurjavo. Rudar, ki ni kopač, ne dobi premoga. Ako pa dela na odkopu, so pa določene ure, kdaj sme iti nabirat premog in koliko ga sme nabrati.

Upokojencem so se s 1. februarjem ukinile doklade, ki so jim bile priznane zaradi prenikne pokojnine z zakonom l. 1922. in l. 1925.

Podjetniki TPD se ogrevajo za znižanje prispevkov v bolniško blagajno, seveda zato, da bi si prihranili lepe tisočake. Posledica takega znižanja pa bi bila ta, da bi sčasoma odpadle bolniške podpore in hranarina. Breme krize naj nosijo oni, ki imajo do 60.000 Din mesečne plače, naj se zadovoljijo z 10.000 Din na mesec, saj bodo še vedno imeli 10 krat višjo plačo kakor rudar. Rudar prejme mesečno 351 — 491 Din pri 13 šihatih na mesec. Od tega se mu odtegne za pokojninski sklad in drugo 117 — 120 Din. Tako mu ostane za prehrano vse družine največ 361 dinarjev, pri šestčlanski družini pride na osebo dnevno 2 Din, pri osemčlanski družini 1.50, pri desetčlanski družini 1.20 Din na osebo.

Ob teh številkah je vsako opisovanje gorja, ki ga preživlja slovenski rudar, odveč.

Slovenski rudarji moramo enotno nastopati v boju za naše zahteve. Istočasno, ko se slovenski rudarji pridružujemo slovenski fronti, ki se bori za narodove pravice, mora slovenski narod voditi račun o krivicah, ki se go-dijo slovenskemu rudarju, mora ga v njegovem boju podpreti in mu pomoči do zmage in človeka vrednega življenja. Rudar.

Slovinci pod Italijo

Trst, marca 1936. V uradnem listu od 1. februarja t. l. je bil objavljen kraljevi dekret, ki pomeni hud udarec za naše itak že gospodarsko povsem uničene kmetovalce v Julijski Krajini. Po tem zakonu bodo morali vsi vinogradniki odstopiti sorazmeren del vinskega pridelka iz l. 1935. za destilacijo v špirit. Vsakemu otroku je jasno, da hoče fašistična vlada na ta način vsaj deloma nadomestiti špirit. Najkasneje do 10. februarja so morali vingoradniki prijaviti množino vina na posebnih formularjih. Kdor ni v določenem roku predložil prijave se bo kaznoval z globo do 3000 lir. Za naše vinogradnike je udar tem hujši, ker niso do danes

radi splošne gospodarske krize utegnili prodat niti manjšega dela svoje-ga pridelka. Splošno je znano, da bo vlada zahtevala 20% vinske zaloge in da bo plačala liter vina največ po 30 centezimov.

S plini na nezaščiteni mesta, žene, otroke in starce...

V angleški gornji zbornici je prišlo te dni do obširnih govorov o postopanju italijanske vojske v Abesiniji, zlasti o uporabah strupenih plinov proti nezaščitenemu abesinskemu ljudstvu. Canterburyjski nadškof je izjavljal, da je vojna v Afriki sramota vsega kršćanstva in vsega človeštva 20. stoletja. Glede uporabe strupenih plinov je izjavil, da skoraj ne more verjeti, da bi se italijanski režim v dosego svojih ciljev posluževal tako nečloveških sredstev. V dokaz, da je vse to res, pa je lord Cecil prečital pismo hčerke abesinskega cesarja, kjer pravi med drugim: »Že 7 dni bombardirajo italijanska letala neprestano našo vojsko, naša nezaščiteni mesta, otroke, ženske in starce, izključno z najmodernejšimi strupenimi plini. Strahotnih bolečin in trpljenja, ki jih povzročajo ti strašni plini, ni mogoče opisati. Mnogih mojih rojakov sploh ni mogoče več spoznati. Njihovi obrazi, roke in noge so pretvorjeni v eno samo strašno rano in grozne opekline. Na stotine ranjencev hrope v strašnih mukah v smrtni borbi. Prizori po bombardiranju s strupenimi plini, proti katerim se naš narod ne more braniti se sploh ne dajo popisati.« Branje tega poročila je napravilo globok vtis v angleški gornji zbornici. Postopanje italijanskega režima se obsoja in v imenu človečnosti in na podlagi mednarodnega sporazuma iz leta 1925. se zahteva od angleške vlade, da podvzame vse, da se tako postopanje z abesinskim narodom ustavi in da se spoštujejo mednarodni dogovori tudi napram nezaščitenemu, toda svobodoljubnemu abesinskemu ljudstvu.

Doma in po tujem

Nemčija se pripravlja. Nemški konzulat v New Yorku je objavil nalog iz Berlina, da izvrši popis vseh nemških državljanov, ki žive v Zedinjenih državah Severne Amerike, da jih lahko v primeru potrebe pokličejo v vojno službo v Nemčijo. Oni, ki se ne bi odzvali, bodo kaznovani z globo 150 mark.

(Politika, 12. III. 1936)

Trgovina med Jugoslavijo in Japonsko. Jugoslavija je izvozila v letu 1935. na Japonsko blaga v vrednosti 223.000 Din, Japonski pa je uspelo spraviti v istem času v Jugoslavijo blaga v vred-

nosti 29.700.000 Din, to je še enkrat toliko, kakor leta 1934 in sedemkrat toliko kakor 1933. Jugoslavija je uvozila iz Japonske bombaž, keramiko, žarnice gumijeve izdelke in igrače.

(Die Börse, 13. II. 1936.)

Nemčija dolguje za razno blago ino-zemstvu 500 milijonov mark. Samo Nizozemski dolguje 100 milijonov, to pomeni, da polovica blaga, ki ga je nakupila Nemčija v letu 1935. na Nizozemskem, še ni plačana. Rumuniji dolguje Nemčija tretjino uvoženega blaga, Jugoslaviji polovico.

(Die Börse, 13. II. 1936.)

Zaradi ustavljanja časnikov je v Nemčiji sedaj brezposelnih 2500 urednikov. (Poročilo Državne zveze nemškega tiska, Reichsverband der deutschen Presse.)

Jetika v Jugoslaviji. Po »Pravdi« z dne 13. II. 1936 posnemamo: Od začetka Jugoslavije do sedaj je bilo bolnih na jetiki 7 milijonov oseb, umrlo je za jetiko 700.000 oseb. V vsej državi je 42 protijetičnih dispanzerjev, v vseh bolnicah Jugoslavije je pa za jetične 1500 postelj.

Zaradi pozdrava »Heil Hitler«. Delovno sodišče v Osnabrücku je odločilo, da je nepozdravljanje s pozdravom »Heil Hitler« vzrok za takojšen odpust z dela. Neki delavec je zjutraj, ko je prišel na delo, odgovoril na pozdrav »Heil Hitler« »Dober dan«. Sodišče je odločilo, da so pri sklepanju delovne pogodbe obveznosti, ki jih delavec molče prevzame in jih mora izvrševati. Ena taka obveznost je tudi pozdrav »Heil Hitler«.

Umrljivost v Nemčiji. Uradni statistični podatki, ki so objavljeni v nemškem zdravniškem tedniku »Berliner medizinische Wochenschrift« kažejo veliko naraščanje umrljivosti v Nemčiji, posebno v velemestih. Iz statistike je razvidno, da se je dvignila umrljivost v nemških mestih napram letu 1933. v letu 1934. za 16 odst., v letu 1935. napram letu 1934. pa spet za 12.5 odst.

Agrarna reforma v toledski pokrajini. Španska vlada je dne 11. marca t. l. odobrila kredit od 100 milijonov pezet za izvedbo agrarne reforme v toledski pokrajini. (Politika, 12. III. 1936.)

Zakonski oglas v Luddendorfovem listu »Pri vrelcu nemške moči« (»Am Quell deutscher Kraft«): »Iz deviškega telesa raste izpolnjenje. Plemenito raščena devica najčistejše krvi, življenja silna in notranje včlenjena v prebujajočo se domovino, išče enako usmerjenega moža.«

Fašisti vladajo v Italiji od leta 1922, to je 14 let.

Izšla bo še ena številka „Bojevnika“

Da omogočite, da v redu pričnemo z novim listom, poravnajte zaostalo naročnino!

Darujte v tiskovni sklad!